

ANTAKYA'DA TEBRİK ALMA ADETİ VE RENKLER

Deniz KÖKTAN* & Yavuz KÖKTAN**

*Öğr. Gör. Dr. Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü, ddeniz@sakarya.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ykoktan@sakarya.edu.tr

Received Date: 05.03.2020. Accepted Date: 25.03.2020

Copyright © 2020 Deniz KÖKTAN, Yavuz KÖKTAN. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Özet

Evlenme geleneği içerisinde pek çok adeti ve göreneği barındırmaktadır. Nişan, söz, kına gibi çokça adetin yanında Antakya'da düğün sonrasında yapılan bir tebrik alma adeti bulunmaktadır.

Tebrik alma adeti Antakya'da geçmişte yoğun olarak yapılan ancak günümüzde gittikçe unutulmaya başlayan bir adettir. Düğün sonrasında kadınlar arasında uygulanan tebrik alma töreni birkaç gün sürmektedir. Bu törenler esnasında gelin her gün farklı renkte bir kıyafet giyerek misafirlerin karşısına çıkmaktadır.

Çalışmada genel anlamda Antakya evlenme geleneği üzerinde durulacak, özelde ise tebrik alma töreninde gelinin giymiş olduğu kıyafetlerdeki renklerin anlamları üzerinde durulacaktır.

Çalışma literatür taraması ve alan çalışmasına dayalı olarak yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antakya, Düğün, Tebrik Alma, Kültür, Renk

THE TRADITION OF WEDDING CONGRATULATIONS IN ANTAKYA AND THE COLORS

Abstract

The tradition of marriage contains many customs and traditions. Besides many customs such as engagement, word, henna, there is a custom of receiving congratulations, made in Antakya after the wedding.

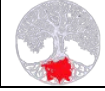
Receiving congratulations, was a custom made in Antakya, which has been intensely used in the past, but has become increasingly forgotten today. The ceremony of receiving congratulations between women after the wedding takes a few days. During these ceremonies, the bride wears a different colored dress every day to welcome the guests.

The study highlights Antakya's wedding tradition in general, and in particular, the importance of the colors in the dresses that the bride wore during the receiving congratulations ceremony.

The study was carried out based on the literature search and field study.

Key Words: Antakya, Wedding, Congratulations, Culture, Color

Tebrik alma geleneği Antakya'da geçmişte yoğun olarak yapılan ancak günümüzde gittikçe unutulmaya başlayan bir adettir. Düğün sonrasında geline dönük olarak yapılan ve kadınlar arasında uygulanan tebrik alma töreni çoğunlukla üç gün sürmekle birlikte erkek tarafının maddi gücüne göre yedi güne kadar sürmektedir. Bu törenler esnasında gelin her gün farklı renkte bir kıyafet giyerek misafirlerin karşısına çıkmaktadır.

Antakya pek çok etnik ve dini unsurun birlikte yaşadığı bir şehir olduğu için birbirinden farklı adet ve görenekler mevcuttur. Çalışmada genel anlamda Antakya evlenme geleneği üzerinde durulacak, özelde ise gerdek gecesi sonrası yapılan tebrik alma töreni ve bu törende özellikle gelinin giymiş olduğu kıyafetlerdeki renklerin anlamları üzerinde durulacaktır.

Çalışma literatür taraması ve alan çalışmasına dayalı olarak yapılmıştır.

Renkler, bireylerin duygu, düşünce ve eylemlerini etkileyerek onları değişik şekillerde etkisi altına almaktadır. Renklerin insanlar üzerinde yaptığı etki, eski zamanlardan beri bilinmektedir ve insanlar yaşadıkları, hissettikleri şeyleri renklere yansıtarak belirtmişlerdir. Üzüntü, sevinç, heyecan gibi duygular insanoğlunun yapısında olmasına rağmen içinde bulunulan kültür bu hislerin değişik şekilde yansıtılmasına ortam yaratmıştır. Bu nedenle renkler farklı kültürlerde farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılmıştır (Çalışkan, Kılıç 2014:73).

Renkler, birçok devlet ve toplum için çeşitli anlam ve sembolleri karşılamıştır. Renkler, bazen bir topluluğu işaret eden bir sembol olarak kullanılırken bazen de bir iletişim aracı olarak kullanılmıştır.

Renkler toplumların kültürlerinde eski çağlardan bu yana önemli bir sembol olarak yer almıştır. Kimi zaman yönler tanımlanırken, kimi zaman milli duygular ifade edilirken, cinsiyet tanımlanırken (pembe ve mavi), dini kimlikler belirlenirken, camiler, tapınaklar ve mimari yapılar süslenirken vb. renkler sembolik anlamları düşünülerek kullanılmıştır (Mazlum 2011:135).

Toplumlarda herkesin tercih ettiği bazı renkler vardır. Fakat bu seçimlerin bilinçli mi yoksa bilinçdışı mı olduğu bireyler tarafından fark edilmemektedir. Ancak renkler üzerine yapılan araştırmalarda bunun bilinçsiz bir tercih olmadığı belirtilmektedir. Renkler, sağlıktan karaktere kadar pek çok alanda ruh dünyasına etki etmektedir. Rengin, şekillerin ifadesi olduğunu, yanılısamacı bir ortam yarattığını ve renklerin olguları betimlemek ya da tanımlamak için kullanılabileceğinden hareketle, renklerin bulunduğu ortamda, sözün olup olmamasının, mesajın iletilmesinde çok hayati olmadığı; çünkü renkler kendi içerisinde anlamlar barındırdığı için sözsüz iletişimi destekleyerek mesajın alıcıya ulaşmasını sağladığı düşünülmektedir (Çalışkan, Kılıç 2014 :70-72).

Geçmişten günümüze kadar renklerin toplumlar açısından birbirinden farklı anlamları olmuş ve bu anlamlar doğrultusunda görevler yüklenmiştir.

Afrika'da yaşayan bir zenci için iyi ruhu temsil eden siyah [renk](#), Avrupalı için kötülüğü ve [yası](#) ifade eder. Beyaz [renk](#) için bunun tam tersi bir durumu ifade etmek mümkündür (Rayman,2002:11).

Bu bilgilerden yola çıkarak renklerin karşıladıkları anlamları şu şekilde ifade etmek mümkündür:

Beyaz (Ak)

Öncelikle temizliği, saflığı ifade eden beyaz [renk](#); büyüklüğü, adaleti, doğruluğu da karşılamaktadır. İnançlarımız açısından yaklaşıldığında da beyaz renge bir kutsiyet yüklendiği görülür. Ak saçlı, aksakallı ihtiyar motifi pek çok yerde karşımıza çıkar. Bununla [birlikte](#) kefenin beyaz olması ölümü çağrıştırmaları açısından da önemlidir. Mitolojimizde de beyaz [renk](#) aklı, bilgeliği temsil eden kahramanlara da isim olmuştur (Rayman,2002:11).

Beyaz renk Asya' da matem ve yasın ifadesi olarak belirtilmektedir. Japonya' da beyaz karanfil ölüm ile ilişkilendirilmiştir. Yine aynı şekilde Çin'de beyaz renk yası simgelediğinden beyaz gelinlik tercih edilmemektedir (Çalışkan, Kılıç 2014:73).

Ak, devletin ululuk, adalet ve güçlülüğünün bir sembolüdür. Hunlarda ak renk, adalet ve güçlülüğü temsil etmiştir. Devlet büyükleri savaşlarda beyaz renkli elbiseler giymişlerdir. Cengiz Han da beyaz elbise giyer ve beyaz ata binerdi. Selçuklular ve Osmanlılardaki ak sancak da bu geleneğin devamını göstermektedir. Dede Korkut kitabında geçen ak alemlü tabiri bayrağın rengini değil, ululuk, kutluluk, azamet ve yüceliği ifade etmektedir. Aynı şekilde “ağ sakallı baba, ağ pürçekli ana” tabirleri bu rengin önemini vurgulamaktadır (Karadoğan, 2004:91-92). Benzer şekilde hikayelerimizde karşımıza çıkan ak saçlı ak sakallı ihtiyar motifi, devlet yönetiminde söz sahibi olan ak sakallılar da aynı anlama gelmektedir.

Türk kültürü açısından renklerin anlamlarına bakıldığında, Türk tarihinin muhtelif devrelerinde renklerin yönleri ifade etmek için kullanıldığı görülmektedir. Ak batıyı, kara kuzeyi, kızıl güneyi, gök(mavi) doğuyu sembolize etmiştir.

Siyah (Kara)

Toplumumuzun siyah renge yaklaşımı çoğunlukla olumsuz olmuştur. “Gündüzün şerri, gecenin hayrından iyidir” ifadesi, gecenin, dolayısıyla karanlığın olumsuz yönünü çok iyi bir şekilde ortaya koymaktadır. Kara cahil, kara haber, kara gün, karalar bağlamak vb. hep olumsuz düşünceleri ifade eden deyimlerdir.

Ayrıca Türklerde, siyah [renk](#) kuzeyin sembolüdür ve kuzeyin karanlıklar ülkesi olduğu düşüncesi [kabal](#) görmüştür. Kuzeyden esen rüzgâra karayel denmiş ve kışın şiddeti karakış tabiri ile karşılanmıştır. Ülkemizin kuzeyinde bulunan denize de [Karadeniz](#) adı verilmiştir

Kara kedi, kara köpek örneklerinde olduğu [gibi](#) bu [renk](#) uğursuzluğun rengi olarak kabul edilmiştir (Rayman,2002:14).

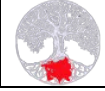
Dede Korkut Hikâyelerinde de çocuğu olmayanlar kara otağa oturtulmuşlardır. Fakat kara rengin doğrudan doğruya yiğit, kahraman ve alp kişi manasına geldiği ifadeleri de görmek mümkündür.

Bu çağrışımlarının yanında gücü, soyluluğu, ağırbaşlılığı, otoriteyi, akli, gücü, erdemi, gizemi de temsil etmektedir. Ayrıca Hıristiyanlık ve Müslümanlıkta söz konusu renk fanilik anlamına sahiptir. Ayrıca siyahın gizli, gizemli anlamlara sahip olduğunu mutsuzluk ve hayal kırıklığını temsil ederken diğer yandan siyahın büyüklüğü ve gücü simgelemektedir. Çin'de siyah renk kışı ve kuzeyi simgelerken Eski Mısır ve Kuzey Afrika'da tam tersi olacak şekilde yani verimi ve bereketi temsil eder (Çalışkan, Kılıç 2014:73).

Kara kelimesi renk anlamının dışında, büyüklük, ululuk, yoğunluk, şiddetlilik ve olumsuzluk, uğursuzluk anlamlarını da yüklenmiştir. Kara çerig büyük ordu anlamında kullanılırken, kara orman, kara yış gibi tabirler sık orman anlamına gelmektedir. Dede Korkut kitabında geçen kara dağ da yüce, büyük dağlar için kullanılmıştır. Ayrıca kara kelimesi kimi durumlarda güzellik, sevimlilik, sembolü olarak da kullanılmıştır. Kara kaş, kara göz tabirleri güzelliği ifade etmek için kullanılır (Karadoğan, 2004:93).

Mavi (Gök)

Sessizlik, sonsuzluk, [huzur](#) ve duygusallığı ifade [eder](#). Aynı zamanda mavinin bir tonu olan Turkuaz Türk rengi olarak bilinir. Denizin ve gökyüzünün rengi olması itibariyle sonsuzluk ve [huzur](#) kavramları bu [renk](#) ile karşılanır. Karşıladığı bu anlamlar itibariyle de mekânlarda sıklıkla kullanılan bir renktir. Ayrıca mavi, nazara karşı da koruyucudur. Mavi nazar boncukları vazgeçemediğimiz aksesuarlar içinde en ön sıralarda gelmektedir. Ancak renkli

gözlülerin özellikle mavi gözlülerin nazarının değdiği konusunda toplumumuzda yaygın bir inanış olduğu da unutulmamalıdır (Rayman,2002:15).

Mevlevi geleneğinde ise mavi renk matemi karşılamıştır. Eflaki Mevlana'nın dilinden rüyada mavi ve siyah renkleri görmenin matem ve gama yorumlanması gerektiğini aktarır. Öyle ki; Mevlana öldüğü vakit cenaze namazını kıldıran Şerefeddin Keyseri, gökteki meleklerin mavi giyinmiş halde ağladığını gördüğünü ifade etmiştir (Kütük 2014:165).

Bu renk için gök rengi ifadesi de kullanılmıştır. Gök rengi daha çok mavi renk için kullanılmış olsa bile boz renk için de kullanıldığını belirtmek gerekir. Ayrıca gök renk çoğunlukla kutsal sayılan unsurlar için de kullanılmıştır. Özellikle Kök Tanrı, bozkurt (kök börü) tabirlerinde bu kutsiyet durumu net bir şekilde ifade edilmiştir.

Gök kelimesinin kullanımına Köktürk döneminden itibaren rastlanır. Kök kelimesi Köktürklerin tanrılarının adında kullanılmıştır. Aynı zamanda devletin adında kullanılmış olması, Köktürklerin kendilerine kutsallık, üstünlük ve tanrısallık atfetmek istemelerinden kaynaklanmış olabilir (Karadoğan, 2004:95).

Sarı

Sarı [renk](#) kutsal bir [renk](#)dir. Bu [renk](#) Şamanizm'e göre, dünyanın merkezinin sembolüdür. Tanrı Ülgen'in altın kapılı sarayı ve altın renkli tahtı dünyanın merkezini oluşturur. (Rayman,2002:12) [Devlet yapısı](#) bakımından değerlendirilecek olursa, sarı [renk](#) merkezin hâkimiyetini ve kudretini ifade etmektedir.

Ayrıca sarı sözcüğü çoğunlukla altınla [birlikte](#) kullanılır. Göktürk Yazıtlarında da sarı altın ifadesi kullanılır. Altın bilindiği üzere, kuvvet ve kudretin, hâkimiyet ve zenginliğin karşılığı olarak dünya var olduğu günden beri değerini korumaktadır. Bu [renk](#) sonbaharı çağrıştıran ve uyarıcı özelliği olan bir renktir.

Cengiz Han'dan sonra sarı [renk](#) Türk devletlerine [bayrak](#) olmuştur. Bunun nedeni olarak Moğolların Çin'den etkilenmiş olmasına bağlanabilir. Çünkü Çin kültüründe sarı renk kutsal bir renktir ve imparatorluk rengidir (Ögel, 2000:479).

Sarı renk Türk kültüründe çeşitli olumlu değerlerin yanında genelde olumsuz bir değere sahiptir. Hastalıklardan, büyük ve ölümcül çöllerden bahsedilirken hep sarı renk kullanılmıştır. Yılan, çıyan da sarı renkle anılır ve bu durum hayvanlara yüklenen olumsuz özellikler sebebiyle ortaya çıkmaktadır. Günümüzde Anadolu'da kırsal kesimde sarının olumsuz anlamı hala devam etmektedir. Kızlarda sarışınlık bir güzellik unsuru olarak kabul edilirken bir yandan da yüklenen olumsuz anlam nedeniyle kötü biri olarak da ifade edilmektedir (Karadoğan, 2004:97).

Doğu toplumları için kutsal bir renk olan sarı, Batı toplumlarında eğlence ve mutluluğu sembolize etmektedir. Bu duruma 1960' larda ortaya çıkıp hala devam etmekte olan "gülümseyen yüz" ikonunu örnek olarak gösterilmektedir. Çünkü bahsedilen ikon sarı renktedir ve mutluluğu ifade ederken bu ikon sıkça kullanılmaktadır (Çalışkan, Kılıç 2014:74).

Yeşil

Mavi ve sarının birleşiminden meydana gelen yeşil hem sarı rengin vermiş olduğu sıcaklık hem de mavideki sakinlik ve huzuru yapısında bulunduran bir renktir. Yeşil ilkbahar, tazelik ve yenilenmenin rengi olarak bilinmektedir (Çalışkan, Kılıç 2014: 75).

Mitolojimize göre Tanrı Ülgen'in [yedi](#) oğlundan birinin adı Yeşil Kaan'dır. Görevi bitkilerin büyümesini sağlamaktır (Rayman, 2002:12). Yeşil [renk](#) tabiatın canlanmasını da

ifade [eder](#). Dolayısıyla göçebe olarak yaşayan Türk toplumunun hayatında önemli bir yeri vardır.

Yeşil hayatın, yenilenmenin, değişimin rengidir. Güven veren rahatlatıcı özelliği olan bir renktir.

İslamiyetle [birlikte](#) bu [renk](#) kutsallık kazanmış ve pek çok yerde kullanılmıştır. Hz. Muhammed'in sancağında, kullanılan yeşil renk aynı zamanda evliyaların sembolü olmuş, evliya türbeleri genellikle yeşile boyanmıştır. Ayrıca bazı yörelerde hac ziyaretini tamamlayıp evine dönenlerin kapıları yeşil renge boyanmaktadır. Tabiatın canlanmasının sembolü olarak görülen yeşil renk aynı zamanda İslam dininin sembol rengi olarak da kullanılmıştır.

Kırmızı (Al)

Kızıl ve al şeklinde de kullanımı olan kırmızı rengi olumlu ve olumsuz anlamlarıyla karşımıza çıkmaktadır.

Bazı toplumlarda kırmızı rengin saltanat ve iktidarı temsil ettiği kabul edildiğinden bu renk imparator ve padişahların rengi diye anılmıştır. Saltanat, iktidar anlamları dışında Hindistan'da, saflığı simgeleyen renk olarak kabul edilmiştir. Batı kültüründe ise aynı renk tehlikeyi belirtmede amacıyla kullanılmaktadır. Kırmızı renk Japonya'da iyi şans ve içtenliğin sembolüğü olarak kullanılmaktadır (Mazlum, 2011: 131).

Uygurlarda devlet işlerinde al damga kullanılmış; bu al damga daha sonra İlhanlılara onlardan da Osmanlılara geçmiştir. Hatta günümüzde Türkiye'de askeri kurumlarda bu geleneğin devamı olarak hala kırmızı renkli mühürler kullanılmaktadır (Karadoğan, 2004:95).

Kırmızı rengin Batı' da aşk, tutku; Hindistan' da saflık, doğurganlık; Japonya'da dinsel, bolluk gibi farklı farklı anlamlara sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca kırmızı tüm toplumlarda kan rengi olarak bilinmektedir. Fakat toplumların farklı yaşam koşulları simgesel değerlerdeki farklılıklara sebep olmuştur. Örneğin, Türk bayrağı kırmızı ve beyaz renkten oluşmuştur. Bayraktaki renk ülke için dökülen kanların bir simgesi olduğu için Türk milleti için çok farklı bir anlam ifade etmektedir (Çalışkan, Kılıç 2014:74).

Bu rengin ateş kültü ile yakından ilgisi vardır. Tarihi kaynaklara bakıldığında Türklerin al [bayrak](#) kullandıkları görülür. Ateşin kutsallığı al bayrakta yansıtılmıştır (Rayman, 2002:12) diyerek farklı bir bakış açısı ortaya koymuştur.

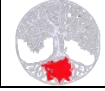
Gelinin beline bağlanan kırmızı kurdele bekâretin simgesi olarak görülür. [Yine](#) gelinin başına kırmızı duvak örtülür.

Ayrıca dinamizmin, coşkunun, canlılığın rengi olan kırmızı edebiyatımızda da sevgiliyi anlatan ifadelerin rengi olmuştur. Aşkın ve tutkunun rengidir.

Bunların yanı sıra al renk olumsuz durumlar ve kavramlar için de kullanılmıştır. Bütün Türk dünyasında bilinen; yeni doğmuş bebeklere, gebe ve loğusa kadınlara kötülük yaptığına inanılan varlık albastı, al karısı gibi isimlerle anılmaktadır. Deli Dumrul hikayesinde Azrail için al kanatlı Azrail tabiri kullanılmaktadır. Yine Türk mitolojisinde insanlara kötülük yapan al-kızıl kurt motifi vardır (Karadoğan, 2004:96).

Mor

İfade ettiği anlamlar itibariyle kesinlik göstermeyen mor [renk](#); yaratıcılık, özgürlük, güzellik, karamsarlık [gibi](#) anlamlar taşımaktadır. Ayrıca ihtişam ve lüksün son basamağı olarak düşünülür. Kendine güveni temsil [eder](#).

Genel anlamda ise mavi ve kırmızının karışımı olan bu renk asilliği, zenginliği, lüksü, ihtişamı, hayal gücünü, odaklanmayı arttırmayı ve kendine güveni simgeler. Mor renk Japonya'da zenginlik, Batı'da kraliyet, Brezilya'da ölümü, Ukrayna'da dayanıklılık, sabır ve güveni temsil ettiği belirtilmektedir. Ayrıca mor renginin hem sevgi hem de nefret duygularını içinde barındırdığı belirtilmektedir (Çalışkan, Kılıç 2014:76).

Pembe

İnceliği, mutluluğu, genç kızları ve bu kızların hayallerini, masumiyeti çağrıştıran bir renktir. Şirinliğin ve sevginin simgesidir (Rayman, 2002:15)

Romantizmin simgesi olan [pembe renk](#); kusursuz bir dünyanın ve hayaller peşinde koşulan bir hayatın da habercisidir.

Pembe renk insanlar üzerinde güven yaratıcı bir renk olarak da bilinmektedir. Çiçeklerde ise pembe renk karşı tarafa sevginin ifadesinde oldukça sık kullanılır. Bireylerin sevgilerini belirtmek için kırmızı veya pembe gülleri kullanmaları söz konusu renklerde saklı olan anlamlardan kaynaklanmaktadır (Çalışkan, Kılıç 2014:76).

Turuncu

Turuncu renk ismini bir meyveden almıştır. Yeniden yaşam duygusu vererek bireyleri canlandırmada oldukça etkilidir. Çin ve Japonya da mutluluk ve aşkı, Hindistan'da alçakgönüllülük ve fedakârlığı, Batı'da Cadılar Bayramı'nda (siyahla birlikte), yaratıcılık ve sonbaharı sembolize eden bir renk olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu renkten Amerikalılar daha az hoşlanırken Hollandalılar turuncuyu oldukça çok beğenmektedirler. Genel olarak ise turuncu, heyecan ve mutluluk verici, dinamik, dikkat çekici, çarpıcı, iç açıcı, canlılık, cesaret, güven verici ve yapıcı bir renktir (Çalışkan, Kılıç 2014:76).

Kırmızı [gibi](#) dışa dönük ve heyecan verici olan bu [renk](#) canlılık, sağlık, yaratıcılık, güven, cesaret [gibi](#) kavramları karşılar. İnsanlardaki sosyalleşme duygularını faaliyete geçirir.

Antakya Evlenme Geleneği, Tebrik Alma ve Renkler

Hayatın geçiş dönemlerinden biri olan evlenme, gerek kızın ve erkeğin sosyalleşme sürecinin önemli bir aşamasını oluşturması, gerekse aileler arasında kurulan dayanışmayı, toplumsal ve ekonomik ilişkiyi belirlemesi ve düzenlemesi bakımından her zaman ve her toplumda önemli görülmüştür. Ailenin, toplum [yapısının](#) temelini oluşturması, bu birliği sağlayan evlenme olayına [evrensel](#) bir karakter kazandırmıştır. Dünyanın her yerinde her aşaması, bağlı bulunduğu kültür tipinin öngördüğü belirli kurallara ve kalıplara uydurularak gerçekleştirilen evlenme olayı, özellikle tören, töre, [adet](#), gelenek ve görenek bakımından [zengin](#) bir [tablo](#) çizmektedir.

Antakya'da da evlenme geleneği içerisinde [zengin](#) uygulamalardan bahsetmek mümkündür. Kız istemeden başlayarak, düğün sonrasına kadar uzanan süreçte pek çok âdetin varlığından söz etmek mümkündür.

Kız isteme, söz [kesme](#), nişan [gibi](#) süreçlerden geçen [gelin](#) ve [damat](#), düğün günü yaklaştıkça daha farklı duygular içerisinde olurlar. Kına gecesinden bir gün önce çeyiz alma olayı gerçekleştirilir. Evden çeyizden önce Kuran-ı Kerim çıkartılır. Ardından diğer eşyalar araca yüklenir; davul zurna eşliğinde [gelinin yeni evine](#) taşınır ve [gelin](#) odası düzenlenir.

Kına gecesinde de [gelin](#) büyük bir tepsinin içine sokulur. Kına elbisesi bu tepsinin içinde mutlu bir evliliği olan bir kişi tarafından giydirilir. [Gelin](#) için [evin uygun](#) bir köşesinde masa hazırlanır. Masa üzerine bir sandalye konur ve misafirlerin gelini daha rahat görebilmesi için [gelin](#) kına süresince sandalyede oturtulur. Kına yakılacağı zaman [gelin](#) masadan indirilir ve

ülkeminin pek çok yöresindekine [benzer](#) uygulamalarla kına yakılır. Ancak kına yakılırken kınanın üzerine yeşil bir [yaprak](#) konur. Değişimin, canlılığın ve İslamiyet ile birlikte kutsallığın rengi olan yeşil [renk](#) gelinin [yeni](#) hayatına geçişini, hayatının bereketli ve hayırlı olması dileğini ifade etmektedir. Aynı zamanda yeşilin kutsiyeti ile ailenin Türk İslam kültüründeki kutsallığı anlatılmaya çalışılmaktadır. Kına yakıldıktan sonra kayınvalide gelini öper ve oynamaya başlar. [Gelin](#) kayınvalidenin oyunu bitene kadar saygı gereği ayakta bekler.

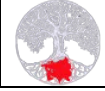
Düğün günü de tıpkı kına gecesindeki [gibi gelin](#) bir tepsinin içine sokulur ve gelinlik giydirilir. Geline annesi tarafından hazırlanan güle güle kebabı (kalagelen kebabı) yedirilir. Gelin alınacağı zaman, kimse tarafından görülmesin ve nazar değmesin diye başına kırmızı şal örtülür. [Yine](#) pek çok yöremizde görülen uygulamalarla [yeni evine](#) götürülür. [Burada](#) gelin eve girdikten sonra kapıya çivi çakmak, bardak kırmak [gibi](#) bazı pratikleri yerine getirir. Bu pratiklerin birinde kapının pervazına, o evde ekşisin, koksun [yani](#) uzun yıllar o evde yaşasın diye, mayalı hamur [yapıştırır](#) ve hamurun üstüne de yeşil [yaprak yapıştırır](#). Böylece yeni hayatının manevi olarak huzurlu ve güzel geçmesini, evliliğinin ağaçlar [gibi](#) köklü olmasını sağlamayı amaçlar. Ayrıca yeşil rengin ifade ettiği yenilenme ve canlanma [gibi](#) anlamlar bu Uygulamada [yeni](#) kurulan ailenin de köklü ağaçlar [gibi](#) büyümesi, çoğalması, gelişmesi dileğini anlatmaktadır.

Gerdek gecesi eğer sorunsuz geçerse ertesi gün paça günü, düğün ertesi, duvak günü, çarşaf günü, gelin ardı, gelin ertesi, gelin görme, göreci, kız ardı, kız yanı, semet, subha, sübhe, ızbahıy gibi isimler verilen ve düğünün son aşaması olan tören gerçekleşir. Düğün ertesi günü genelde kadınların yeni gelini ziyaret ettikleri bir gündür. Bazı yerlerde geline hediyeler verilir. Yemekler yenilir, tıpkı kız kına gecesi gibi oda içi eğlenceler düzenlenir. Duvakta, tıpkı kına gecesindeki gibi, türküler söylenip oyunlar oynanır (Tatar, 2006:52).

Gerdekten önce “yenge” adı verilen kişi (gelinin evli bir akrabası) geline gerdek gecesi ile ilgili, bilgi verir. Yenge ayrıca, gerdek sırasında, kız tarafından olup da oğlan evinde bulunan tek kişidir. Çünkü yenge, gerdek sonrası kanlı çarşafı görerek kız evine gidip haber verecektir. Kanlı çarşafın görülmesi durumunda bir takım bekâreti kutlama pratikleri gerçekleştirilir. Bu pratikleri uygulamanın amacı, akrabalar ve komşulara “gelinimiz bekâr çıktı” demektir. Silah atışları, bardak tabak kırma, bayrak asma, sevinç naraları gibi ses çıkararak dikkat çeken uygulamalar yapılır (Tatar, 2006:94)

Düğün ertesinde yakın akrabalara, eşe dosta ve arkadaşlara ikramlarda bulunulur. Amaç, aileye yeni katılan bireyin gelişinin kutlanması ve hayırlı olmasıdır. Sıbahıy, İzbahi, Subha, düğün ertesi, baş günü gibi isimler alır Bugün, Antakya ve çevresindeki tüm kültürel gruplarda görülen bir gelenektir (Tatar, 2006:95).

Antakya ve çevresinde gerdek sonrası uygulamalara bakıldığında; Türk-Sünnilerde düğünün ertesi günü, damat kız evine el öpmeye gider ve baklava götürür. Kız evi de damada kahve ve kahke ikram eder. Yine subha günü, “hataba” adı verilen bir kadın kız evine kanlı çarşafı götürür ve bahşişini alır. Kürt-Sünnilerde ve Arap-Sünnilerde de benzer uygulamalar görülmektedir. Kürt-Sünnilerde subhe günü damatla sağdıç el öpmeye giderler. Kadınlar da toplanarak kızın evine eğlenmeye giderler. Kendi aralarında çalıp söyledikten sonra geline el öptürürler. Hanyolu köyünün subhe geleneğine göre, gelin bu gün oraya gelen herkesin hatta çocukların bile elini öper. Düğünden bir hafta sonra ise gelini de alarak subaşında bir yere eğlenmeye gidilir. Daha sonra gelini, annesinin ve babasının elini öpsün diye kız evine bırakırlar. Kıza orada yine kına yakılır. Ertesi gün damatta gelir, birlikte yemek yerler ve evlerine dönerler. Samandağ'da yaşayan Arap-Hıristiyanlarda ise ızbahı yani tebrik günü öğleden sonra gelmeye başlayan konuklara şarap, likör ve şeker ikramında bulunulur. Bugün gelen misafirler gelin ve damada hediye de getirirler. Gelin ızbahı günü mutlaka siyah elbise

giyer. Bu arada damat sabah gidip kızın anne ve babasının elini öper. Kız tarafı da oğlanın ailesine birçok tatlı çeşidinin bulunduğu bir tepsi gönderir. Altınözü'nde yaşayan Arap-Hıristiyanlarda da subhe günü kutlanır. Gelin sıbahıy günü mutlaka beyaz elbise giyer. Arap-Alevilerde de düğün ertesi günü yapılır. Bir hafta sonra anne evine gelerek el öpen geline, anne ve babası tarafından inek, zeytin ağacı, arsa gibi hediyeler verilir. Düğünden bir hafta sonra oğlan evine yemek verme geleneği, birçok toplumda mevcuttur. Bu ailelerin birbirleri ile akraba olduktan sonraki ilk yemekleridir. (Tatar, 2006:96).

Bu genel değerlendirme dışında, Sünni Türklerde başka uygulamaların da yapıldığı görülmektedir.

Gerdek gecesi gelin yatağını kız tarafından tanınan bir ebe yapar. Bu kişi genellikle annenin doğumlarını yaptıran ebedir. Burada önemli olan güvenilir ve tanıdık birinin olmasıdır. Şayet ebe yoksa bu görev aile büyüklerinden yengeye, halaya veya teyzeye verilir. Yatak çarşafı ebe tarafından hazırlanır. O gece kız tarafından kimse eve gelemez. Sadece kız tarafından belirlenen ebe veya yakını kapıda bekler. Bunun sebebi ise geçmişte kızlar küçük yaşta evlendirilirdi. Sıkıntılı bir durum yaşanmaması için ailenin belirlediği ebe veya aile büyüklerinden biri seçilir. Erkek tarafından anne, hala, teyze evde başka bir odada beklerler. Gerdek sabahı ebe çarşafı alır, kızın ailesinin evine götürüp annesine teslim eder. Damat ise düğünün ertesi el öpmeye tatlısı ile gider. Kız tarafına götürülen tatlı konu komşuya, akrabalara dağıtılır. (KK1, KK2, KK3, KK4)

Ebe çarşafı teslim ettikten sonra tekrar düğün evine gelir. Dualar ve zılgıtlar eşliğinde gelin yıkanır. Gelini ebesi veya yengesi yıkar. Bu esnada banyo sobası yakılır. Sobanın içine bir maşa konur iyice ısınması sağlanır. Banyoya bir sandalye getirilir, sobaya konulan maşa bu sandalyenin altına konulur. Geline su döküldükçe o maşanın sıcak buharı gelinin içini dışını ısıtır. Üşütmesin diye çok dikkat edilir. Gelin yıkanırken baba evinden namusuyla çıktı diyerek zılgıtlar çekilir, salavatlar getirilir, dualar okunur. Ebe hem kız tarafından hem de erkek tarafından bahşişlerle, hediyelerle ödüllendirilirdi. (KK2, KK3)

Yıkandıktan sonra geline beyaz gelinliği tekrar giydirilir. Gerdek gecesi gelin ve damat birlikte olamamışlarsa beline kırmızı kurdele bağlanır. Bazı bölgelerde gelin olan kız bugün mavi renk elbise giymişse, eşi ile birlikte olmamış demektir. Bu süreç birkaç gün daha sürerse gelin ve damat ayıplanırdı. Tebriğin ilk gününe erkek tarafının akrabaları, tanıdıkları ve komşuları gelir. Şayet bir adak var ise o gün için patatesli çiğ köfte ile yanına kıyma kavurması ikram edilir. Şayet herhangi bir adak yoksa gelen misafirlere kış ayı ise kaynar verilir. Sıcak bir içecektir. Tarçınlı bol baharatlıdır. Yanına da acıbadem kurabiyesi dağıtılır. Yaz ayında ise limonata dağıtılır. Antakya'da tebrik gününde asla çay dağıtılmaz. (KK2, KK3)

Sonraki günlerde gelini tebrik ziyaretleri devam eder. Tebrik ziyaretleri genellikle üç gün sürer. İkinci gün kız tarafının akrabaları ve tanıdıkları gelir. Her gün için [gelin](#) ayrı renkte elbiseler giyer. İkinci gün geline pembe renkli elbise giydirilir. İnceliği, mutluluğu, ifade eden bu [renk](#), genç kızın hayallerine kavuştuğunun da sembolü olarak görülür. İkramlar benzer şekilde yapılır. (KK1, KK2, KK3, KK4)

Üçüncü gün ise ikinci gün giydiği [pembe](#) elbiseyle hayallerine kavuştuğunu, mutlu olduğunu ifade eden [gelin](#), giydiği mavi elbiseyle huzurlu olduğunu ve nazardan korunma çabasını ifade eder. (KK1, KK2, KK3, KK4)

Tebrik ziyaretleri genelde üç gün sürmekle birlikte, ailenin maddi durumuna göre yedi güne kadar devam ettiği de görülür. Sonraki günlerde geline, bir sıra [takip](#) etmemekle [birlikte](#) farklı renkte elbiseler giydirilir.

Dördüncü gün geline çoğunlukla mor renkli elbise giydirilir. Bu damadın gücünün, zenginliğinin göstergesi olarak görülür. (KK1, KK2, KK3, KK4)

Beşinci gün ise geline çoğunlukla yeşil renkli kıyafet giydirilir. Yeşil canlanmanın, doğurganlığın sembolü olarak görülür. Değişimin, canlılığın ve İslamiyet ile birlikte kutsallığın rengi olan yeşil [renk](#) gelinin [yeni](#) hayatına geçişini, hayatının bereketli ve hayırlı olması dileğini ifade etmektedir. (KK1, KK2, KK3, KK4)

Altıncı ve yedinci günlerde ise geline beyaz [renk](#)li bir elbise veya gelinliği giydirilir. Bu [renk](#) elbiseyle gelinin saflığı, temizliği, dürüstlüğü ifade edilmeye çalışılır. Ayrıca kefenin beyaz renkte olması sebebiyle yuvası için her türlü fedakârlığa katlanacağı ve gerekirse ölümü bile göze [alacağı](#) anlatılmaya çalışılır. Aynı zamanda Türk - İslam kültüründe “beyaz gelinliğiyle girdiği evden, beyaz kefenle çıkma” şeklinde anlayış genel [kabul](#) görmüştür. (KK1, KK2, KK3, KK4)

Yedinci günün akşamı ise kızın annesi, babası, kardeşleri de gelir. Her iki aile, yedinci gün yeni çiftin evinde toplanır. Yasin okunur ve dualar edilir. Kızın ailesi gelirken eve bir tepsi baklava getirir. Erkek tarafı da çerez, meyve alır. Yemekler yapılır. Kızın ailesi, erkek tarafının annesine, babasına, kardeşlerine gücünün yettiği kadarıyla hediyeler alır. Yapılan bu kutlamaya “Yedi Yapmak” denir. Gelinin ailesi yedi uygulamasından bir hafta sonra damadın ailesini yemeğe alır. (KK2, KK3)

Tebrikler bittikten sonra sekizinci günün sabahında gelin eşiyile birlikte annesinin evine gider. O gün kayınvalidesinin veya annesinin ona aldığı hediye kıyafeti giyer. Damat eşini alır, Antakya merkezde bulunan köprüden geçirir ve biraz gezdirir. Daha sonra Habibi Neccar camisine götürülür. Bu caminin iki kapısı vardır. Kapılardan biri kibleye bakar. Gelin ön kapıdan dualar okuyarak eşiyile birlikte girer, arka kapıdan (kible) çıkar. Tüm adetler uygulandıktan sonra baba evine gidip akşam yemeğine kalır. Gelin dışarıya gezmeye ilk kez o gün çıkmıştır. (KK2, KK3)

Geçmişten bugüne çok zengin bir kültüre sahip olan Antakya'nın tebrik alma adetinde, renklerin toplumlar açısından birbirinden farklı anlamları olmuş ve toplumlar bu anlamları hayatın her devresinde yansıtmışlardır. Antakya evlenme geleneğinde de renkler önemli bir [yer](#) tutmuş; düğün öncesinden düğün sonrasına kadar devam eden süreçte farklı şekillerde, farklı anlamlarda karşımıza çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- ÇALIŞKAN, N. KILIÇ, E. (2014). “Farklı Kültürlerde ve Eğitimsel Süreçte Renklerin Dili”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi(KEFAD), C.15, S:3, s.69-85.
- KARADOĞAN, A. (2004). “ Türk Ad Biliminde Renk Kültü”, Milli Folklor Dergisi, S.62, s.89-99.
- KÜTÜK, A. (2014). “ İslam Türk Devlet ve Toplum Geleneğinde Renkler ve Anlamları”, Türkiyat Mecmuası, C.24/Güz, s.133-170.
- MAZLUM, Ö. (2011). “Rengin Kültürel Çağrışımları”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S:31, s.125- 138.
- ÖGEL, B. (2000). Türk Kültür Tarihine Giriş, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- RAYMAN, H. (2002). “Nevruz ve Türk Kültüründe Renkler”, Milli Folklor Dergisi, S.53, s.10-15.

TATAR, E. (2006). Antakya ve Çevresindeki Düğünlerin Sosyal/Kültürel Değişim ve Etkileşimleri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Hatay.

KAYNAK KİŞİLER

KK1. Aliye DEDEMOĞLU

KK2. Müzeyyen KİŞİOĞLU

KK3. Necla DEDEMOĞLU

KK3. Fatma AYDIN